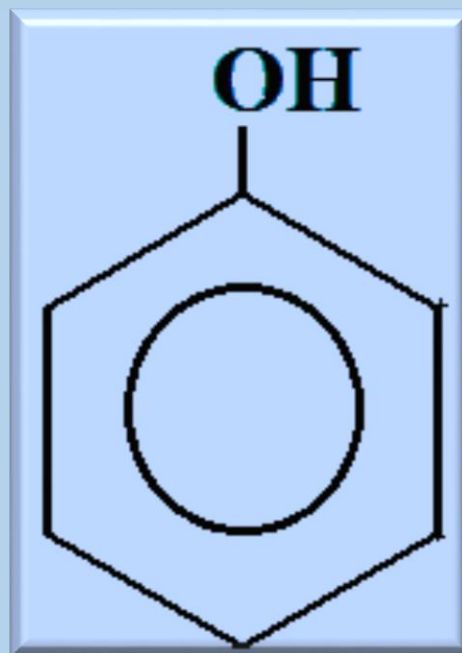

ФЕНОЛИ ТА НАФТОЛИ

ПЛАН

1. Загальна характеристика та будова фенолів та нафтолів;
2. Фізичні та хімічні властивості фенолів. Методи дослідження;
3. Загальна характеристика нафтолів;
4. Застосування сполук фенольної природи.

Феноли – це ароматичні сполуки, до складу яких входять гідроксильні групи, зв'язані з бензеновим ядром.

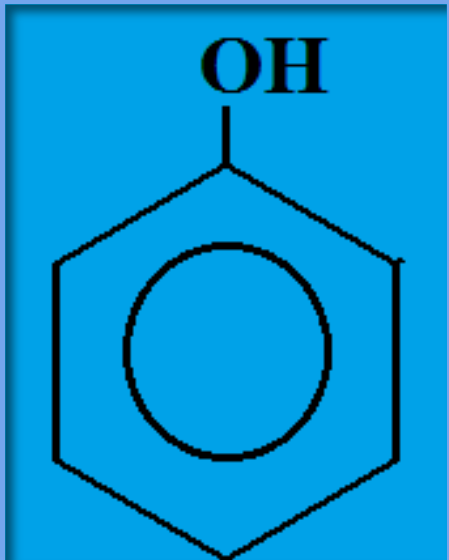
фенол

Функціональна група у фенолах - **гідроксильна група -OH**

Класифікація:

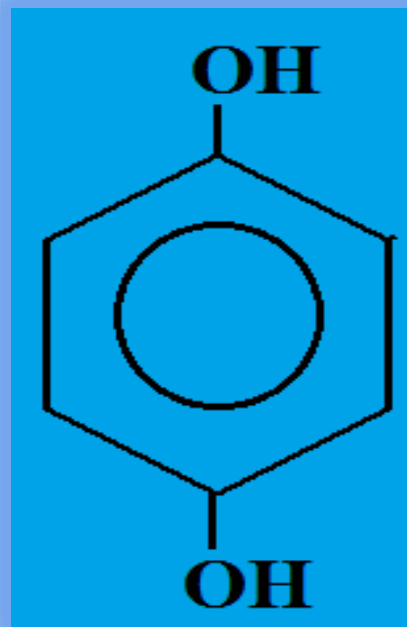
1. За кількістю гідроксильних груп (визначається атомність фенолу):

одноатомні

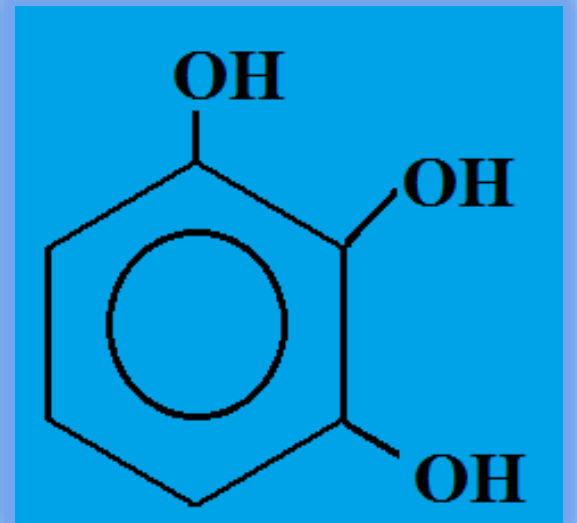
оксибензен
(фенол)

двохатомні

1,2-діоксибензен,
о-діоксибензен,
(пірокатехін)

трьохатомні

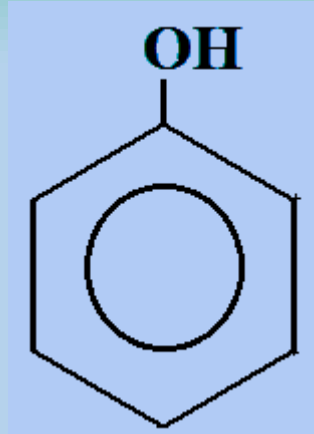

1,2,3-триоксибензен,
(пірогалол)

Класифікація:

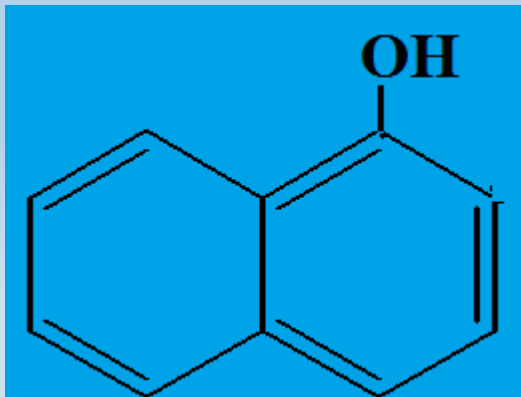
2. За кількістю ароматичних ядер:

а) *Одноядерні* -

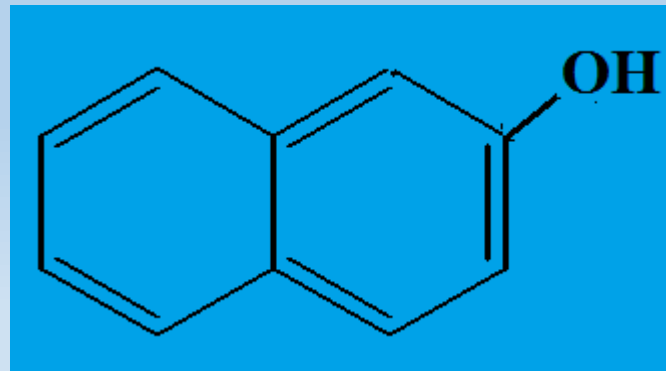

фенол

б) *Багатоядерні* -

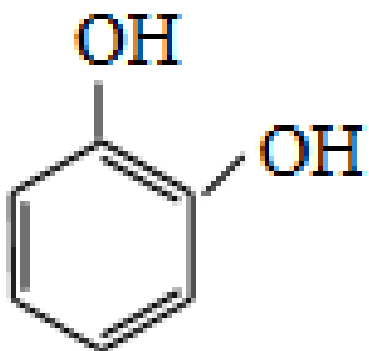

α - нафтол

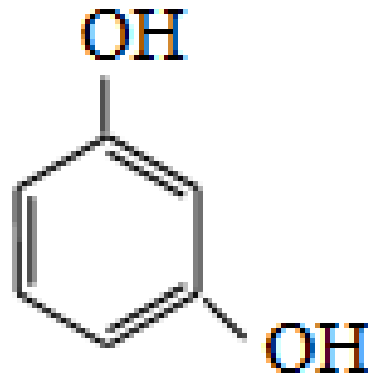

β - нафтол

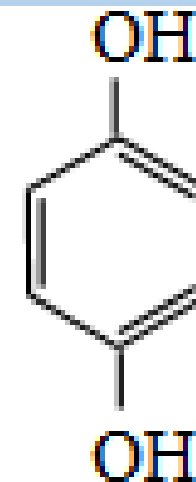
Залежно від кількості гідроксильних груп феноли бувають одно-, дво- і триатомні,

пірокатехол

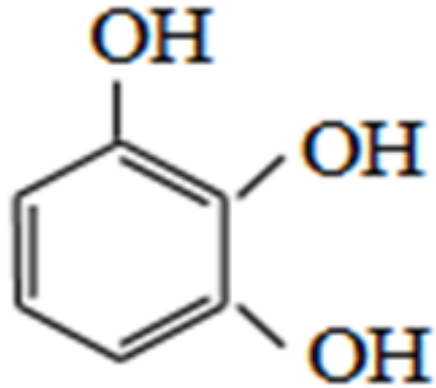

резорцинол

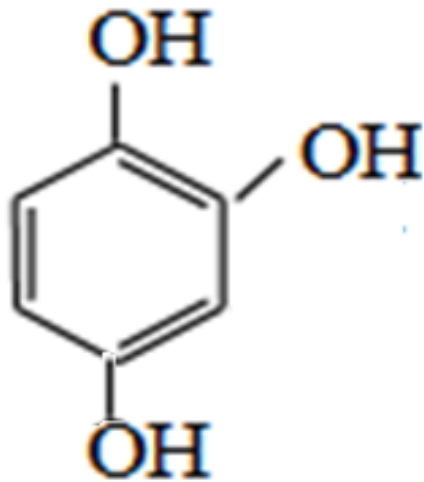

гідрохінол

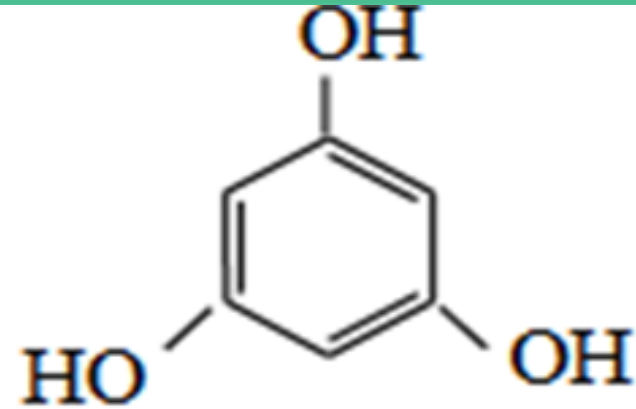
Триатомні феноли

пірогалол
(1,2,3-бензентриол)

гідроксигідрохінол
(1,2,4-бензентриол)

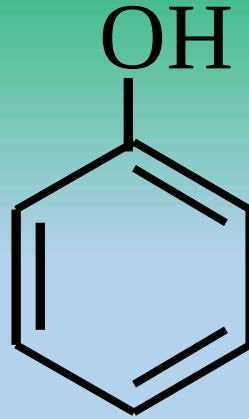

флороглюцинол
(1,3,5-бензентриол)

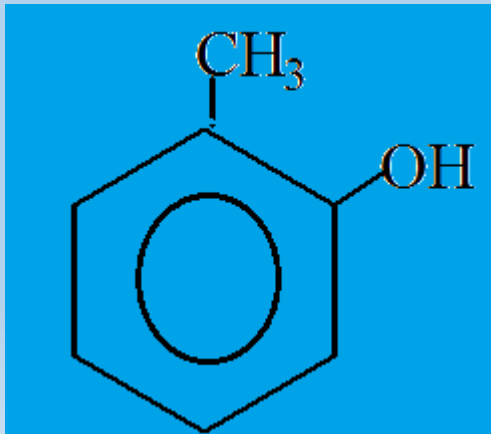
У разі присутності в молекулі старшої групи наявність гідроксильної групи позначається префіксом *гідрокси-*:

о-гідроксибензойна (саліцилова) кислота $\text{o-HO-C}_6\text{H}_4\text{-COOH}$

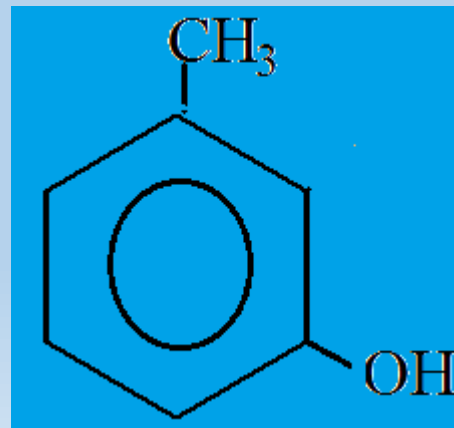
ГОМОЛОГІЧНИЙ РЯД ФЕНОЛУ

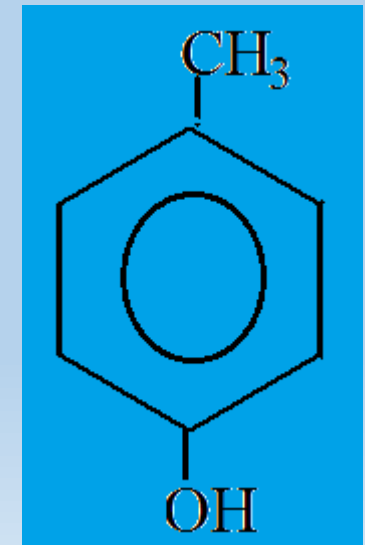
фенол

***o*-окситолуол
(*o*-крезол)**

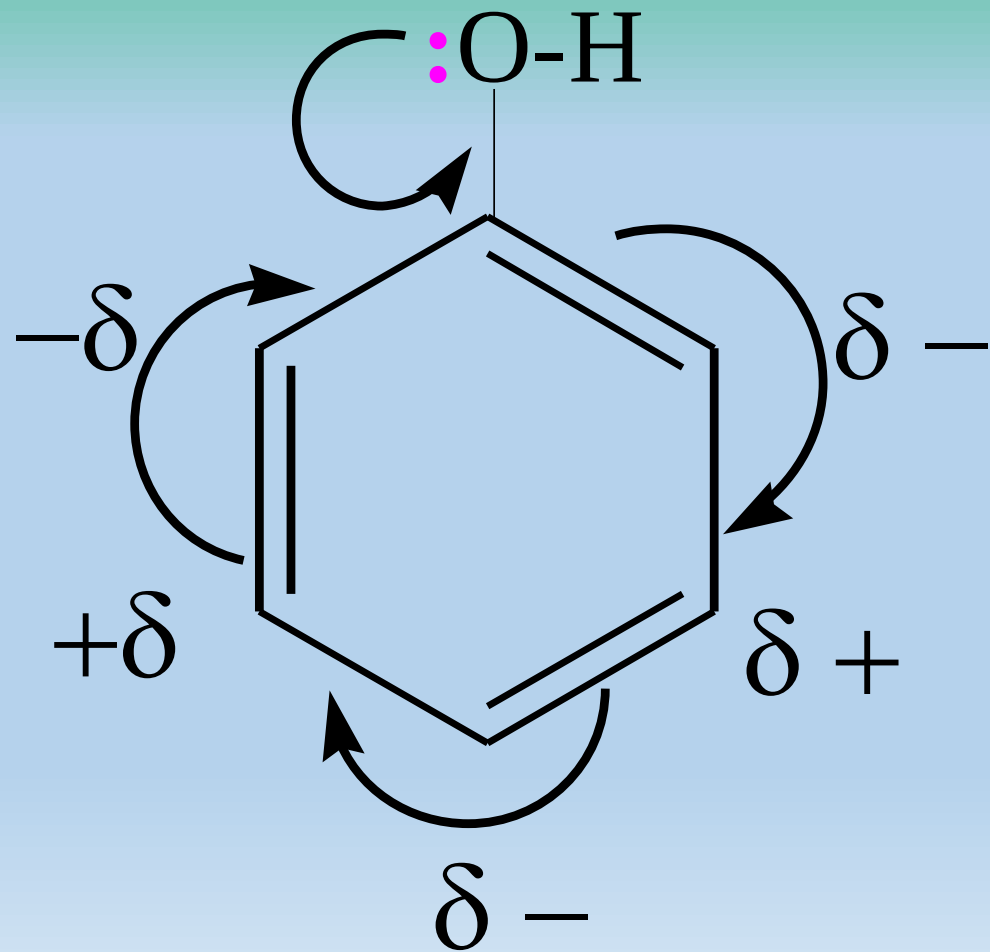

***m*-окситолуол
(*m*-крезол)**

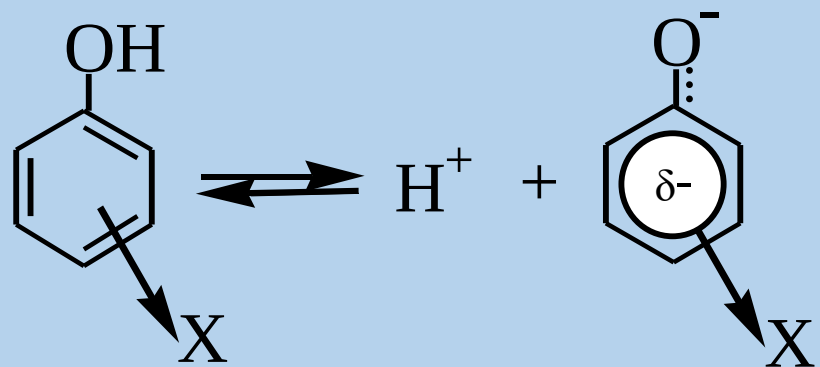
***p*-окситолуол
(*p*-крезол)**

ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ

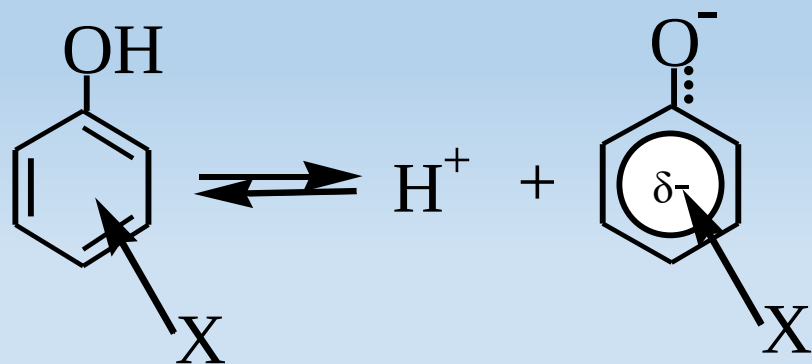

Феноли більш сильні кислоти ніж вода, але більш слабкі кислоти, ніж карбонові кислоти.

Електроноакцепторні (1) замісники збільшують кислотність фенолів, а електронодонорні (2) замісники зменшують кислотність:

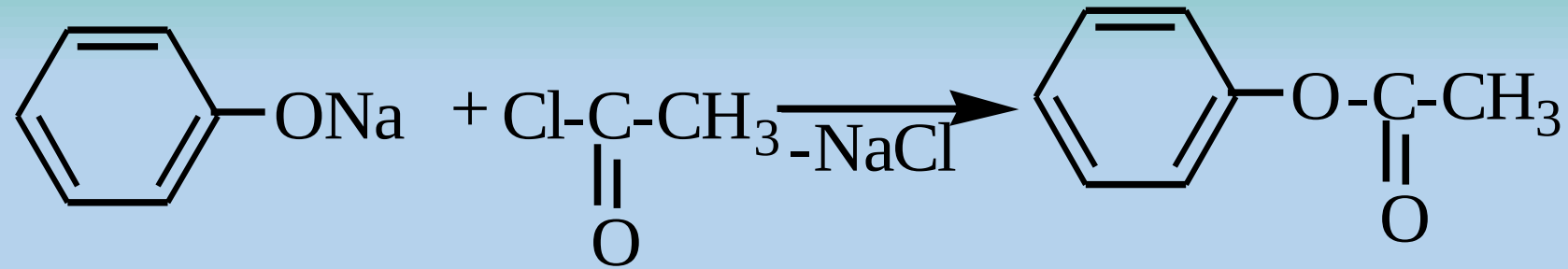
(1) X—відтягує електрони, стабілізує йон, підвищує кислотність

(2) X—подає електрони, дестабілізує йон, зменшує кислотність

2. Утворення естерів (перегрупування Фріса):

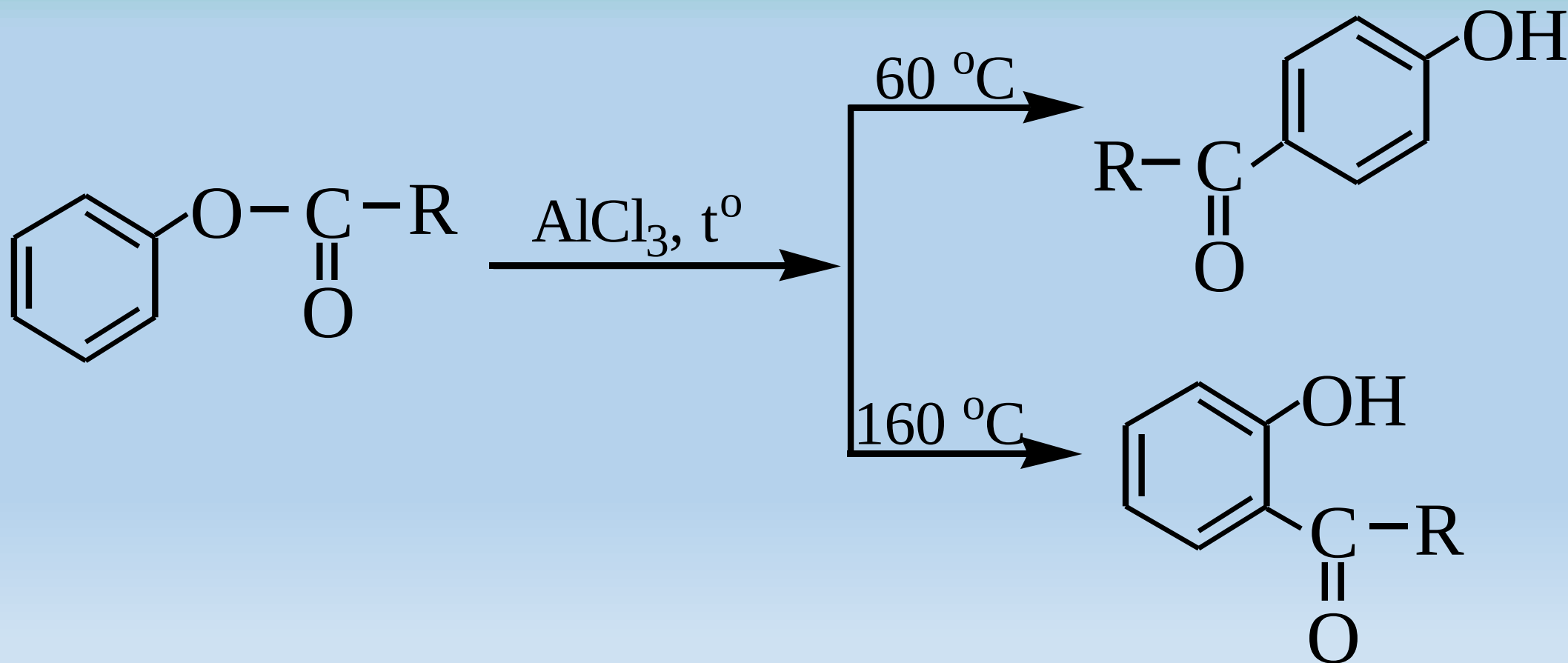
фенолят
натрію

хлорангідрид
оцтової кислоти

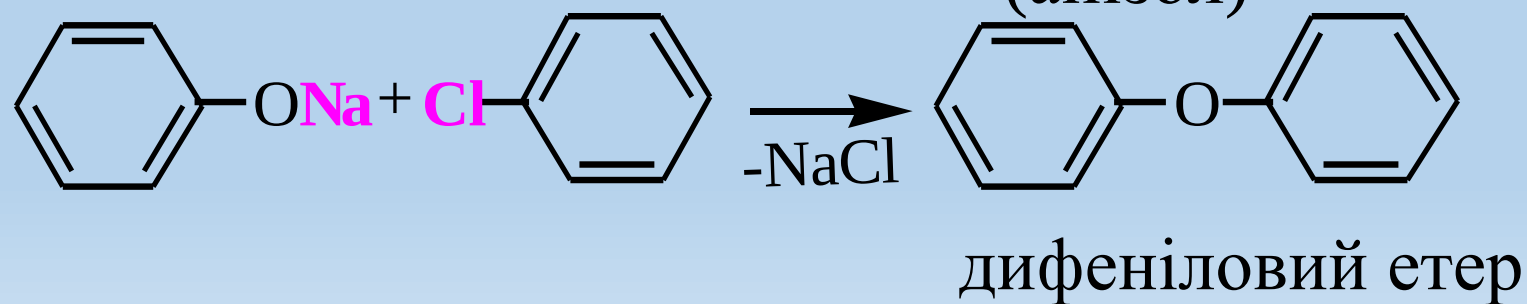
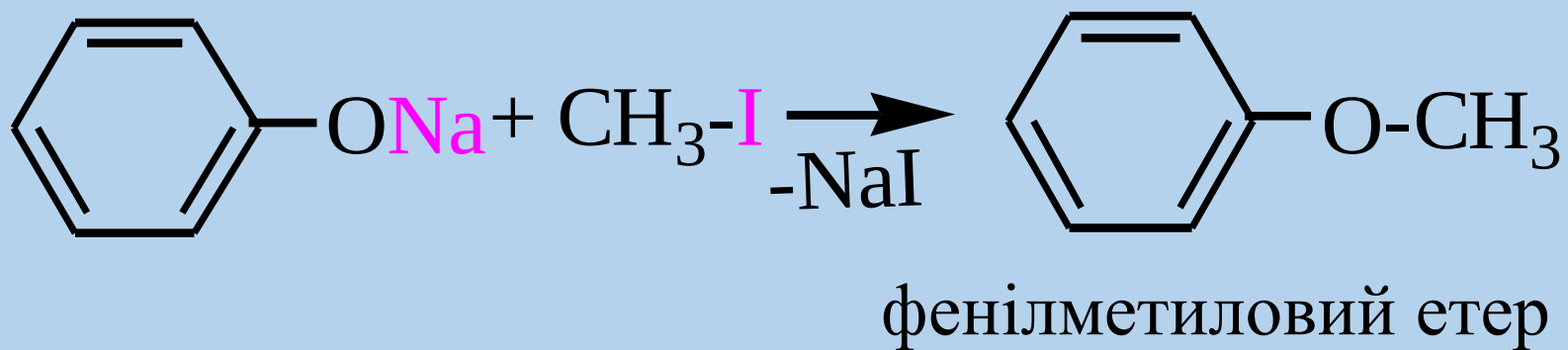
Оцтовофеніловий естер
(фенілацетат)

Реакцію введення кислотних (ацильних) залишків називають *реакцією ацилювання*.

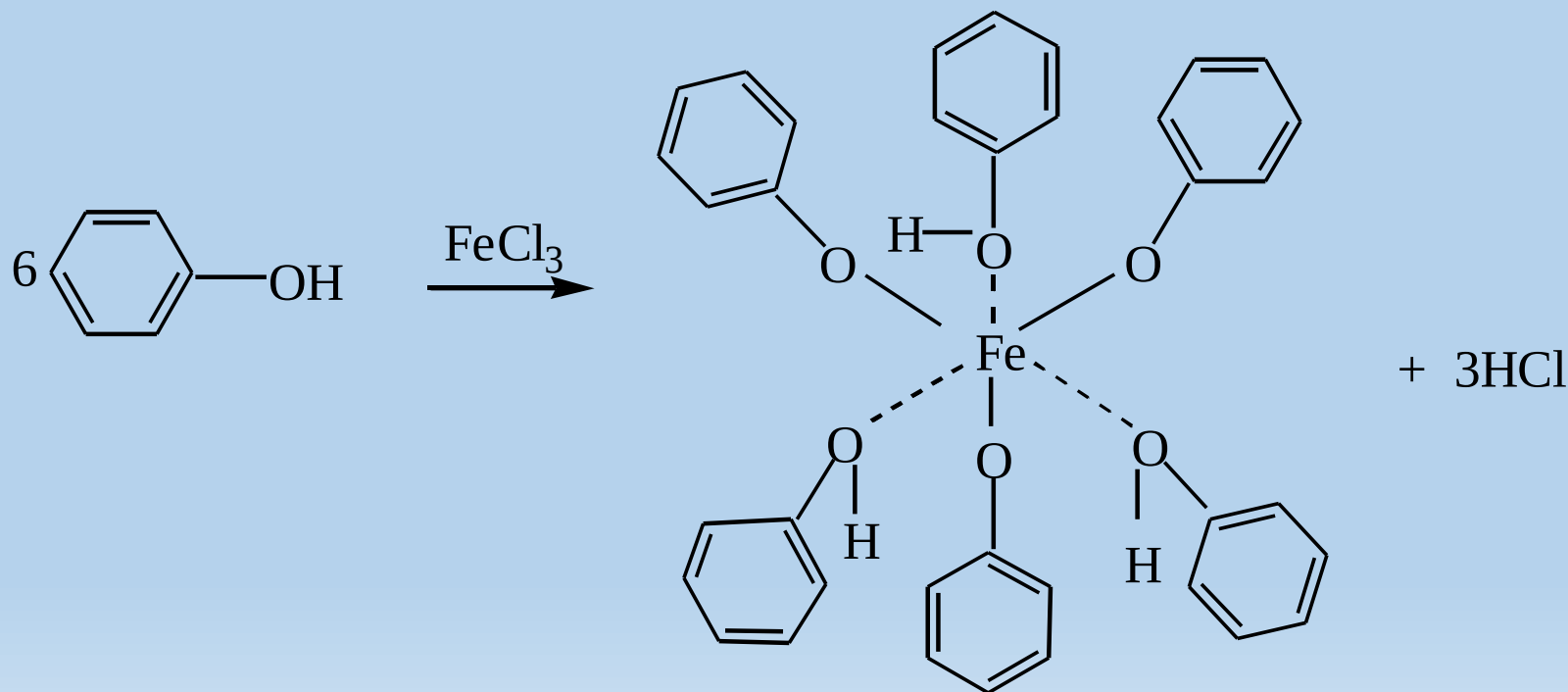
При нагріванні естерів з AlCl_3 відбувається міграція ацильної групи від кисню до OH -групи в o - та p -положення кільця і утворюються кетони:

3 *Утворення етерів (реакція алкілування).* При заміщенні атома водню у фенольному гідроксилі на радикал жирних або ароматичних вуглеводнів утворюються етери:

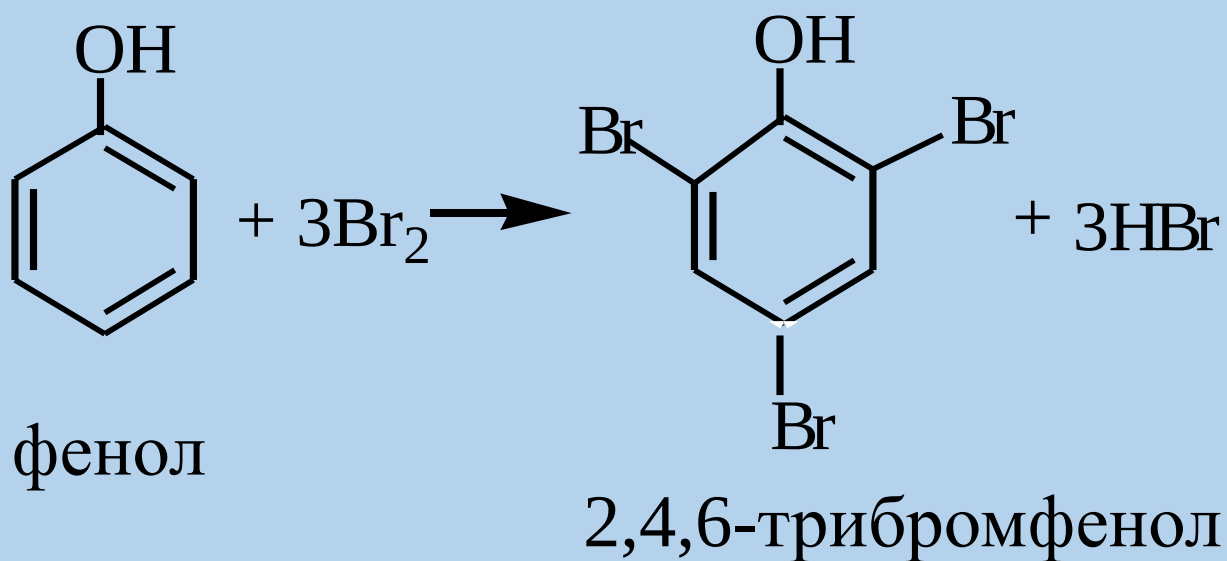
4 *Реакція з хлоридом заліза (III) (FeCl_3) є якісною реакцією на феноли.* При цьому утворюються забарвлені комплексні сполуки. Кожний представник цього класу дає своє характерне забарвлення з FeCl_3 , наприклад, фенол — фіалкове:

ЯКІСНА РЕАКЦІЯ НА ФЕНОЛИ!

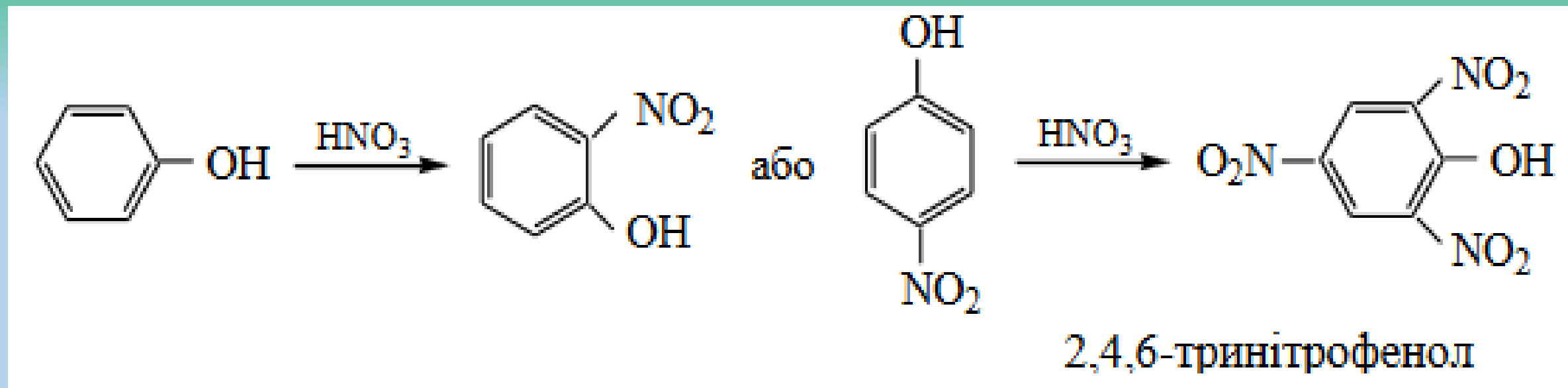
II. Реакції заміщення в бензеновому ядрі:

5. *Реакція галогенування*. При дії на фенол галогенів три атоми Гідрогену в орто-і пара-положеннях дуже легко заміщуються на галоген:

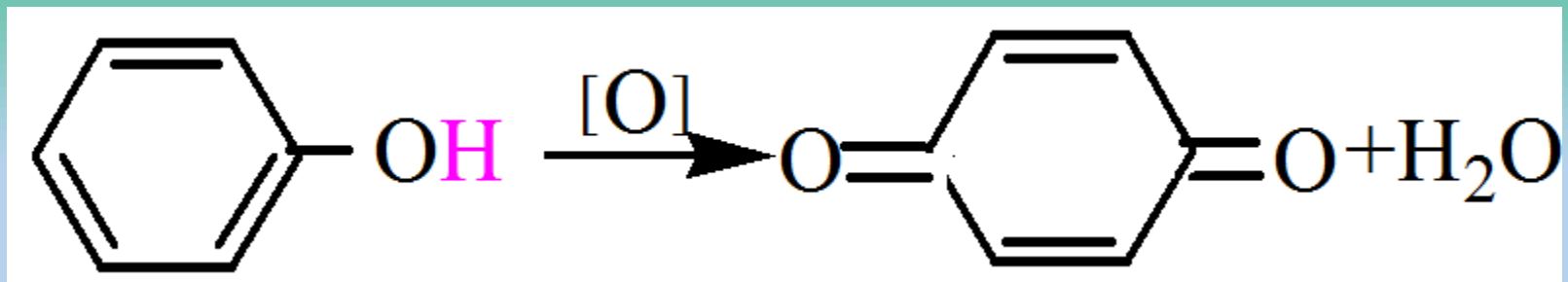

6. *Реакція сульфування* – **самостійно!**

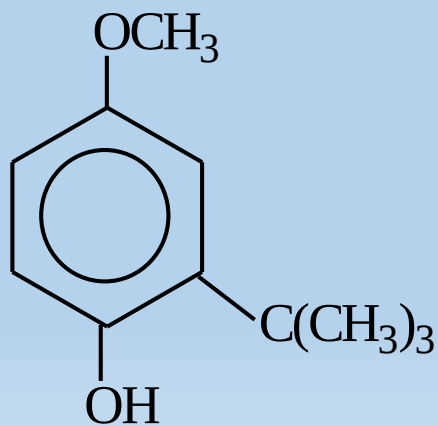
Реакція Нітрування. Утворення пікринової кислоти протікає за схемою:

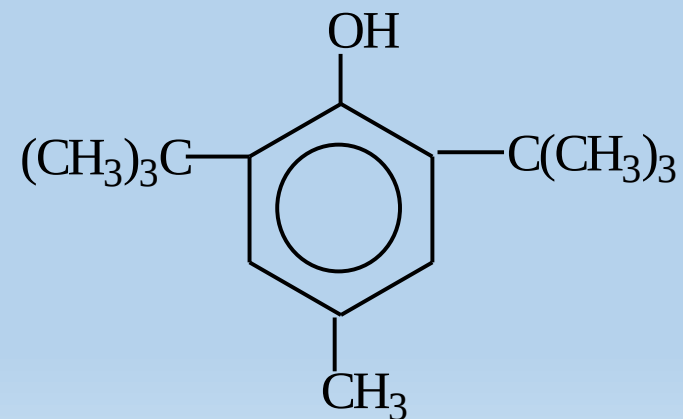
III. Реакції окиснення:

p – бензохінон

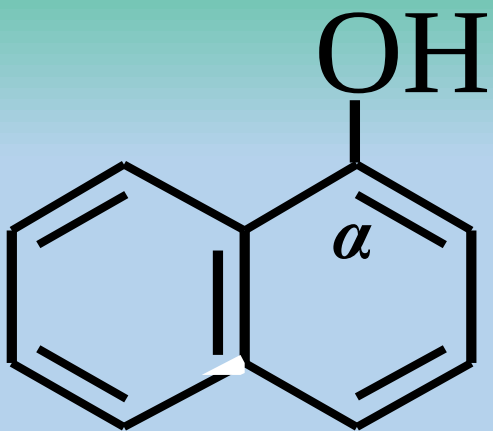
БОА
(бутилоксіанізол)

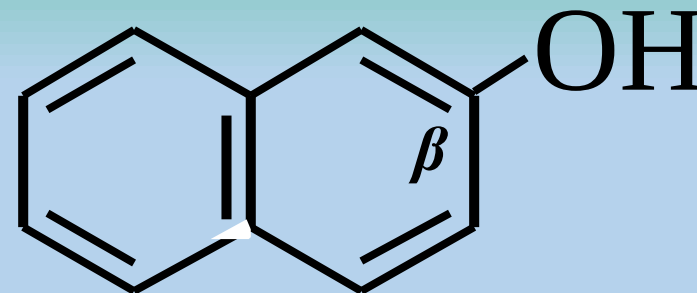
БОТ
(бутилокситолуол)

НАФТОЛИ

КЛАСИФІКАЦІЯ

α -нафтол

β -нафтоли

Тривіальна номенклатура

Номенклатура IUPAC нафтолів

1-нафтол

2-нафтол

Кислотні властивості - слабкі двохосновні кислоти

Медичні препарати, антисептичні речовини

Фенол, крезоли, тимол